

Vidskepelse

Publicerad: 13 November 2000

Den svarta katten är i många kulturer omgiven av vidskeplighet, exempelvis att den bringar tur eller otur.

Man kan tro att muslimer hyser en naturlig reservation mot osanning och vidskepelse då Koranen fastställer att vårt förhållningssätt till kunskap skall baseras på fakta och bevis. Gud säger:

Säg: 'Lägg fram era bevis, om det ni säger är sant.' [1]Sûrah al-Baqarah: 111

En muslim tror på empiriska bevis och kunskap inhämtad genom noggranna studier och experiment. En muslim tror på förnuft och de slutsatser ett rationellt tankesätt kommer till fritt från påverkan av personliga önskemål och särintressen. En muslim tror också på sanningen i den gudomliga uppenbarelsen.

Som vi ser det är bevis antingen empiriska, rationella, eller – i fråga om vad ögat inte kan se – uppenbarade [från Gud].

Detta framgår av Guds ord:

Gud förde er ut ur era mödrars sköten, ovetande om allt, och gav er hörsel, syn och hjärta; kanske känner ni tacksamhet [mot Honom]. [2]Sûrah al-Nahl: 78

Här definierar Gud de källor till kunskap som kan frigöra människan ifrån okunnighetens bojor.

Gud säger:

Befatta dig inte med det som du inte riktigt vet; ditt öra och ditt öga och ditt hjärta skall [alla en Dag] tillfrågas om detta. [3]Sûrah al-Isra': 36

Denna vers förbjuder oss att följa vad som inte går bevisa och definierar de källor som utgör bevis:

- Genom vår hörsel lär vi oss om uppenbarelsen,
- genom vår syn tillskansar vi oss empirisk kunskap och
- genom våra hjärtan kan vi resonera och göra analyser.

När de första muslimerna använde denna metod tog de sig ur den okunnighet som de levde i för att istället ta täten och leda civilisationen framåt. De led inte av en konflikt mellan rationell kunskap och andlig tro, utan levde i perfekt harmoni mellan de båda och förverkligade därigenom deras fulla mänskliga potential.

Detta står i skarp kontrast till det bedrövliga tillstånd muslimer befinner sig i idag, praktiskt taget helt avskurna från empiriska vetenskaper...

Muslimska samhällen plågas av fabler och vidskepelse som kväver intellekt och inte leder till annat än förvirring. För somliga är skillnaden mellan fabler eller vidskepelse å ena sidan och uppenbarad

kunskap å andra sidan inte längre tydlig. Att anamma konstiga och onaturliga påståenden ses som en naturlig förlängning av tron på det som ögat inte kan se. Många är angelägna om att acceptera vaga påståenden och berättelser medan nyttig och välgörande kunskap möts med misstänksamhet och hårt motstånd.

Fabler och märkliga berättelser sprider sig i ljusets hastighet... Sheikh Muhammad Rashīd Ridā skrev en gång en förutsägelse om världens undergång vilket ledde till att sheikh 'Abd al-'Aziz b. Bāz (1910–1999) författade ett direkt svar till detta. Många förstod inte vilket värde han såg i att avvisa ett sådant påstående men idag ser vi att denna berättelse återkommer i olika skepnader år efter år.

Modern teknologi har gjort det möjligt för historier likt dessa att sprida sig snabbare än någonsin tidigare. Internet, satellit-sändningar, mobiltelefoner och andra nya kommunikationsmedel har visat hur svaga muslimer är i fråga om att verifiera fakta och hur villigt de anammar idéer som strider både mot islams läror och mot sunt förnuft. Vi har också sett hur enfaldig och godtrogen en stor del av befolkningen är...

Religiösa personer faller ofta offer för myter om helgon, Mahdi, och Domedagens ankomst. Sjuka människor är mottagliga för snabba diagnoser i form av besvärjelser; botemedel som ofta är både absurda och i strid med islams lära. Många gifta kvinnor plågas av vidskepelser som rör förbannelser, andar, amuletter och drömtydning. Människor som söker snabb rikedom lockas av löften från medier som hävdar att de med hjälp av andar eller andra människor kan finna gömda skatter.

De flesta människor verkar inte ha det tålamod som krävs för att förstå saker och ting eller att få verklig kunskap. De är inte tillräckligt förberedda för att tänka kritiskt utan lockas istället till vad som är nytt och främmande. En person kan sitta på en föreläsning eller höra en predikan utan att minnas någonting av det som sagts utom det som var uppseendeväckande. Detsamma kan sägas om tidskrifter då många inte ser något av intresse utom i de artiklar med minst nytta i vilka de finner underliga och sensationella historier att berätta vidare om.

Gud uppmanar oss dock:

Framför då detta budskap till dem av Mina tjänare som lyssnar till [Mitt] ord och som följer den bästa [väg som erbjuds där]. Det är dem som Gud vägleder och de som har förstånd. [4]Sûrah al-Zumar: 17–18

Det upphör aldrig att förvåna hur en akademiker eller forskare som utnyttjar sitt intellekt i den sekulära världen samtidigt kan ses i en annan miljö med huvudet vördnadsfullt nedsänkt i väntan på Khidr eller en av profeterna eller deras följeslagare. Man kan inte annat än undra hur så mycket vett och förnuft kan finnas i en människa som samtidigt tror på dessa vidskepelser.

Berättigar vår tro på det som ögat inte kan förnimma – i frågor som inte kan bli föremål för empirisk granskning – oss att inte använda våra sinnen och förmåga för att urskilja vad som är sanning?

När vidskepelse blir en så stor del i människans liv leder det till att hon inte längre kan tänka kritiskt. Vidskepelser, som svärtar bilden av islam, leder till att människan inte ser sin egen förmåga

som är så viktig för att kunna uppnå kunskap och innovationsförmåga.

Ädla och livskraftiga civilisationer har ingen respekt för vidskepelse.

Vi [muslimer] måste göra det till en prioritet att reformera vår inställning till utbildning och kritiskt tänkande. Den som bekymras över det muslimska samhällets framtid kan inte undgå att inse vikten av detta. Vi bör inte låta våra problem och omständigheter distrahera oss från detta. Detta är det enda sätt som vi kan utveckla en stark grund för att möta de utmaningar vi står inför.

Källor:

Shaykh Salman al-Oadah (2008), Superstitions at the Speed of Light. www.islamtoday.com

Muhammed Knut Bernström (2000), Koranens budskap. Simrishamn: Proprius.

Fotnoter:[+]

Fotnoter:

↑1 Sûrah al-Baqarah: 111

↑2 Sûrah al-Nahl: 78

↑3 Sûrah al-Isra': 36

↑4 Sûrah al-Zumar: 17–18